

מכתבים למערכת

זיהוי מוקדים חדשים של מינים פולשים באמצעות דיווחים מִזְדִיִּים מהשטח לאתר אינטרנט

בעשור הראשון של המילניום נצפו בשטחים טבעיים בישראל לפחות 29 מינים של צמחים ובעלי חיים בעלי פוטנציאל פלישה, מרביתם בדרגת סיכון גבוהה או גבוהה מאוד [2]. אתר חדש שהשיקה החברה להגנת הטבע - www.teva.org.il/polshim - נועד לסייע להעלאת המודעות לבעיית המינים הפולשים בישראל, ובעזרת מעורבות רחבה של הציבור עשוי לאפשר קידום של ניטור לאומי וטיפול מוקדם בפלישות ביולוגיות. האתר מאפשר לחובבי טבע, לאנשי אקדמיה ולמנהלי שטח (פקחים, יערנים, חקלאים, רשויות נחל וניקוז, גופי תשתית וכו') לדווח על אודות מוקד של מין פולש (צמח או בעל חיים) בשטח טבעי. באתר ניתן גם לצפות במדריך שדה חדש לצמחים הפולשים בישראל, המאפשר זיהוי יעיל בשטח של צומח פלשני. הדיווח מתבצע על גבי מפה או תצלום אוויר, באמצעות דפדפן אינטרנט או ישירות מהטלפון החכם, וכולל בין השאר מיקום, פרטי התצפית ואפשרות להעלות תמונות של הממצא.

בהיעדר תכנית ניטור לנוכחות מינים פולשים בישראל, בחרה החברה להגנת הטבע באיסוף נתונים בעזרת הציבור (על פי מודל של citizen's science). כלי זה מצוי בשימוש מטיילים בפארקים לאומיים בארה"ב, שיכולים להוריד אל הטלפון הנייד את רשימת הצמחים הפולשים המצויים בשטח הפארק, ולדווח על מוקדי פלישה כדי לאפשר פעולות ממשק יעילות. הדיווחים יסייעו בבניית מסד נתונים לגבי פריסת המינים הפולשים בישראל, תוך שימת דגש מיוחד על מוקדים חדשים של מינים פולשים בשטחים טבעיים. דיווחים משמעותיים יופנו לידיעת מנהלי השטח לצורך המשך טיפול, או במקרים מסוימים יטופלו ישירות על-ידי צוות תגובה של החברה להגנת הטבע.

מינים זרים פולשים פוגעים באדם וגורמים נזק כלכלי עולמי של כ-1.4 טריליון דולר בשנה [4]. מינים פולשים נחשבים לאיום השני בחשיבותו על המגוון הביולוגי העולמי, הם דוחקים מינים מקומיים, ולעתים משנים מערכות אקולוגיות שלמות תוך הכחדת המינים המקומיים. הניסיון העולמי מלמד שמניעת הפלישה הביולוגית בשלבים מוקדמים היא הפתרון היעיל והזול ביותר לבעיה [3]. בניו זילנד, בהוואי, באוסטרליה, בארצות הברית ובמדינות נוספות קיימים גופים ייעודיים לביצוע מנגנון תגובה

במקרה חירום לפלישה ביולוגית [1]. באוסטרליה טופלה צדפה פולשת תשעה ימים בלבד מיום הזיהוי [3]. בהוואי מחייב החוק סקירה של שטחים והגדרתם כ"נקיים" ממינים פולשים, לצד חובת טיפול בשטחים שנמצאו "נגועים" [1].

הדוגמה הידועה בישראל היא התגובה המאוחרת לפלישת נמלת האש הקטנה (*Wasmannia auropunctata*), שחשפה את היעדרו של מנגנון תגובה יעיל ואת חוסר הבהירות לגבי אחריות גופים ממשלתיים לטיפול בנושא. שמונה שנים עברו מאז שהגיעה הנמלה לארץ (1997) ועד שזוהתה (2005). עוד כשנה חלפה עד שהחל טיפול כנגדה. במהלך שנים אלה השלימה הנמלה את שלב ההתבססות בעמק הירדן, וכבר נמצאה בשלבי התפשטות ברחבי ישראל בזמן שהרשויות החלו בפעולה [1].

לכן, בד בבד עם צורך בשדרוג של החקיקה ומערכת המניעה של חדרת פולשים לישראל, קיים צורך בבנייה של יכולת ניטור וטיפול מהיר במוקדים חדשים של מינים פולשים, עוד בטרם התבססו בשטח הטבעי.

בברכה,

אלון רוטשילד

תחום המגוון הביולוגי, החברה להגנת הטבע

מקורות

- [1] ג'וסטר-חנני ר. 2006. מינים פולשים בסביבה היבשתית והמימית בישראל - אספקטים אקולוגיים, מדיניות וכלים משפטיים (עבודת גמר לתואר שני). תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב.
- [2] רול א ווידן ע. 2011. מינים זרים ופולשים לישראל באלף השלישי - מסמך ראשוני (פנימי). תל-אביב: החברה להגנת הטבע.
- [3] Myers JH, Simberloff D, Kuris AM, and Carey JR. 2000. Eradication revisited: Dealing with exotic species. *Trends in Ecology and Evolution* 15(8): 316-320.
- [4] Pimentel D, Mcnair S, Janeca J, Wightman J, Simmonds C, O'Connell CO, Wong E, Russel L, Zern J, Aquino T, and Tsomondo T. 2001. Economic and environmental threats of alien plants, animals, and microbe invasions. *Agriculture, Ecosystems and Environment*. 84(1): 1-20.